

ODPOWIEDZIALNOŚĆ KARNA ZA PRZYJĘCIE ZLECENIA ZABÓJSTWA

MARIKA JAROCKA *

DOI: 10.26399/iusnovum.v20.2.2026.14/m.jarocka

STRESZCZENIE

Przedmiot opracowania stanowi prawnokarna problematyka przyjęcia zlecenia zabójstwa, uregulowanego w art. 148a § 1 Kodeksu karnego. Podnoszono, że nowy typ przestępstwa ma stwarzać podwaliny pod ochronę życia ludzkiego, zanim podjęte zostaną działania rzeczywście mu zagrażające. Wykładnia ustawowych znamion wzbudza jednak uzasadnione wątpliwości odnoszące się do zasadności jego funkcjonowania w polskim porządku prawnym. Analiza ma na celu zwrócenie uwagi na istotne wady omawianego typu przestępstwa oraz ocenę zasadności jego wprowadzenia do Kodeksu karnego. W związku z tym omówiono: kwestię pominięcia penalizacji przyjęcia zlecenia w formie nieodpłatnej, potencjalny problem naruszenia zasady *cogitationis poenam nemo patitur*, a także zagadnienie oddzielenia płatnego przyjęcia zlecenia od przygotowania do zabójstwa. Na podstawie przeprowadzonych rozważań stwierdzono, że uzyskane wnioski skłaniają do przyjęcia, iż należałoby zrezygnować z kryminalizacji przyjęcia zlecenia zabójstwa.

Słowa kluczowe: zabójstwo, przyjęcie zlecenia zabójstwa, zamiar, kryminalizacja, przygotowanie

CRIMINAL LIABILITY FOR ACCEPTING A COMMISSION TO COMMIT MURDER

ABSTRACT

This article examines issues of criminal liability arising from the acceptance of a commission to commit murder, as provided for in Article 148a § 1 of the Polish Penal Code. The newly introduced offence has been justified as a means of strengthening the protection of human life at a stage preceding conduct that directly endangers it. However, the interpretation of its statutory elements gives rise to serious doubts as to the justification for its operation within

* mgr, Uniwersytet Mikołaja Kopernika, Toruń (Polska), e-mail: m.jarocka@doktorant.umk.pl, ORCID: 0000-0003-0487-8761

the Polish legal order. The purpose of this study is to identify the principal deficiencies of the offence and to assess whether its incorporation into the Penal Code was justified. The analysis addresses, in particular, the omission of criminalisation in cases where the acceptance occurs without remuneration, the potential tension with the principle cogitationis poenam nemo patitur, and the difficulty of distinguishing remunerated acceptance of a commission to commit murder from preparation to commit murder. The conclusions support the view that the criminalisation of accepting a commission to commit murder should be reconsidered and, ultimately, repealed.

Keywords: murder, acceptance of a commission to commit murder, intent, criminalisation, preparation

WPROWADZENIE

Nowelą z 7 lipca 2022 r.¹ wprowadzono do Kodeksu karnego² wiele zmian, które w sposób zasadniczy zmodyfikowały regulacje zawarte w rozdziale poświęconym przestępstwom przeciwko życiu i zdrowiu. Zaznaczyć należy, iż polegały one nie tylko na zaostrzeniu obowiązujących sankcji w przypadku zabójstwa w typie podstawowym oraz jego kwalifikowanych postaci, ale także na dodaniu przepisów penalizujących zachowania stwarzające zagrożenie dla życia już na odległym przedpolu. Tym samym dodany został art. 148 § 5 k.k., przewidujący odpowiedzialność karną za przygotowanie do zabójstwa, a także przepis art. 148a k.k.³, penalizujący przyjęcie zlecenia zabójstwa człowieka w zamian za udzieloną lub obiecaną korzyść majątkową lub osobistą. Dążąc do kompleksowego wzmocnienia karnoprawnej ochrony dóbr najwyższej rangi, jakimi są życie i zdrowie, penalizacji poddano zarówno przygotowanie do zabójstwa, jak i czynności dalece wyprzedzające przestępczy pochód. Szczegółowo zanalizowane zostanie odpłatne przyjęcie zlecenia zabójstwa, stanowiące swoiste *novum* w polskim porządku prawnym.

Nadmienić należy, że propozycję wprowadzenia nowego typu przestępstwa, polegającego na przyjęciu zlecenia zabójstwa człowieka w zamian za udzieloną lub obiecaną korzyść majątkową lub osobistą, zawierał już projekt nowelizacji Kodeksu karnego z 23 listopada 2006 r.⁴ Postulowano wówczas wprowadzenie

¹ Ustawa z dnia 7 lipca 2022 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 2600 z późn. zm.).

² Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 17 z późn. zm.), dalej: k.k.

³ Zob. Art. 148a:

„§ 1. Kto przyjmuje zlecenie zabójstwa człowieka w zamian za udzieloną lub obiecaną korzyść majątkową lub osobistą, podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 15.

§ 2. Nie podlega karze za przestępstwo określone w § 1, kto przed wszczęciem postępowania karnego ujawnił wobec organu powołanego do ścigania przestępstw osobę lub osoby zlecające zabójstwo oraz istotne okoliczności popełnionego czynu”.

⁴ Zob. R. Kokot, *Przestępstwo przyjęcia zlecenia zabójstwa (art. 148a § 1 k.k.) w ujęciu nowelizacji Kodeksu karnego z dnia 13 czerwca 2019 r.*, „Przegląd Prawa i Administracji” 2020, R. CXXII, s. 276; K. Kwiecień, *Przestępstwo przyjęcia zlecenia zabójstwa (art. 148a § 1 k.k.) – „mysłobrodnia” czy wypełnienie luki prawnej?*, „Kwartalnik Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury” 2024, z. 4, s. 64–65.

przepisu w identycznym brzmieniu, z tą jednak różnicą, iż w uzasadnieniu jasno wskazywano, że potrzeba wprowadzenia tego typu czynu zabronionego wspomagać miała walkę z przestępczością zorganizowaną, a w szczególności: „przeciwdziałać mechanizmom rozpowszechniania się wyspecjalizowanego rodzaju przestępczości, ukierunkowanego na realizację czynów objętych takim zleceniem, tworząc poprzez kryminalizację zachowań o charakterze *sui generis* przygotowawczym cenny mechanizm oddziaływania prewencyjnego na tym polu”⁵. Próba wprowadzenia tego przestępstwa do Kodeksu karnego odbyła się także w 2019 r.⁶, jednakże nowelizacja została wówczas uznana przez Trybunał Konstytucyjny za niezgodną z Konstytucją RP⁷.

Wykładnia ustawowych znamion przestępstwa „odpłatnego” przyjęcia zlecenia zabójstwa wzbudza uzasadnione wątpliwości odnoszące się do zasadności jego funkcjonowania w polskim porządku prawnym. W świetle tego uzasadnionym jawi się omówienie problematyki prawnokarnych podstaw obowiązywania przyjęcia zlecenia zabójstwa w polskim porządku prawnym. Szczególną uwagę zwrócić należy na: potencjalne naruszenie zasady *cogitationis poenam nemo patitur*, wskazanie granicy pomiędzy przyjęciem zlecenia zabójstwa a przygotowaniem do zabójstwa, a także wątpliwe w ujęciu aksjologicznym wykluczenie odpowiedzialności karnej w przypadku nieodpłatnego czy też nieekwiwalentnego przyjęcia zlecenia zabójstwa.

CHARAKTERYSTYKA USTAWOWYCH ZNAMION

Dyskusja dotycząca zasadności kryminalizacji owego typu czynu zabronionego prowadzić może do wskazania głównych wad przyjętego rozwiązania. Aby możliwe było zarysowanie jednoznacznego stanowiska w tej sprawie, wszelkie dalsze rozważania poprzedzać musi analiza ustawowych znamion, co pozwoli na rzeczowe wprowadzenie w problematykę tego przestępstwa.

Rodzajowy przedmiot ochrony stanowi życie człowieka od jego narodzin aż do śmierci. Formalnie przepis znajduje się w rozdziale dotyczącym przestępstw przeciwko życiu i zdrowiu, co wskazuje, że życie stanowi główny prawnie chroniony interes. M. Budyn-Kulik podkreśla, że indywidualny przedmiot ochrony stanowi w tym przypadku porządek publiczny, który to naruszony zostaje przez zachowanie sprawcy sprzeczne z normami prawnymi, społecznymi oraz zasadami współżycia społecznego. Uwypukla także trudność w ustaleniu, które z dóbr uznać należy za pierwszoplanowe, a które za uboczne. Głównym dobrem prawnie chronionym pozostaje to, które zgodne jest z dobrem rodzajowym – wskazać należałoby więc życie i zdrowie człowieka. Zgodnie jednak z poglądem wyrażonym przez badaczkę przepis ten pozostał niewłaściwie umiejscowiony; winien zostać umieszczony

⁵ Uzasadnienie projektu nowelizacji kodeksu karnego w wersji z 23 listopada 2006 roku, druk sejmowy nr 1756, s. 71–72.

⁶ Projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw z dnia 25 stycznia 2019 r., <https://legislacja.rcl.gov.pl/docs//2/12320403/12565615/12565616/dokument378690.pdf> (dostęp: 2.03.2025).

⁷ Wyrok TK z 14.07.2020 r., Kp 1/19.

wśród przestępstw przeciwko porządkowi publicznemu⁸. Potencjalnie wystąpić może bowiem sytuacja, w której osoba podejmie się zlecenia zabicia osoby, która nie urodziła się czy nawet nie została jeszcze poczęta. Stanowić to zatem będzie przypadek, w którym zlecenie pozbawienia życia przyjęte zostaje na przyszłość. Perspektywa czasu przedłużająca zawarty stosunek zlecenia nieodzwrotnie znacznie oddala zagrożenie dla dobra prawnego w postaci życia ludzkiego. W takim przypadku ewentualne zagrożenie dla życia stanowi dobro nieuchwytnie, natomiast bezwzględnie naruszony zostaje porządek publiczny. Stwierdzić powinno się zatem, iż pogląd ten jest w pełni uzasadniony.

Warto w tym miejscu także dodać, że z uwagi na przewidzianą w przepisie konieczność przyjęcia zlecenia w zamian za udzieloną lub obiecaną korzyść majątkową lub osobistą, eksponowane dobro prawnie chronione w postaci życia ludzkiego uzyskuje charakter względny, co rodzi pytanie o rzeczywiste dobro prawne podlegające ochronie. W sytuacji bowiem, gdy „zabójca filantrop” przyjmuje zlecenie, jednakże w zamian nie zostaje mu udzielona, czy chociażby obiecana korzyść majątkowa lub osobista, wówczas nie dochodzi do wyczerpania znamion czynu zabronionego, a tym samym wykluczona zostaje możliwość przypisania odpowiedzialności karnej. Słusznie podnosi się, iż takowe wartościowanie wzbudza uzasadnione wątpliwości o charakterze aksjologicznym. Przyjąć bowiem należałoby, że stopień zagrożenia dla dobra prawnego, jakim w danym przypadku pozostawiać ma życie ludzkie, pozostaje niezmienny, niezależnie od tego, czy owemu przyjęciu zlecenia towarzyszyć będzie element w postaci odpłatności czy też ekwiwalentności⁹.

Jest to przestępstwo o charakterze powszechnym. Jakkolwiek mogłoby wydawać się, iż odpowiedzialności karnej podlegać będzie jedynie tzw. „płatny zabójca”, w rzeczywistości ponosić może ją także zabójca nieprofesjonalny podejmujący się zlecenia w zamian za udzieloną lub obiecaną korzyść majątkową lub osobistą.

Przechodząc na płaszczyznę strony przedmiotowej, szczególną uwagę poświęcić należy czynności sprawczej, określonej jako „przyjęcie zlecenia”. Wysłowiona struktura przestępstwa płatnego przyjęcia zlecenia zabójstwa opiera się na zawarciu szczególnego rodzaju porozumienia między dwoma podmiotami. Jeden z nich zleca zabójstwo, przy czym udziela on jednocześnie korzyści majątkowej lub osobistej bądź też składa obietnicę jej udzielenia, natomiast druga strona przyjmuje zlecenie zabójstwa bądź je odrzuca¹⁰. Sposób zmanifestowania przez przyjmującego zlecenie gotowości realizacji zleconego zabójstwa może odbywać się różnorodnie, zarówno ustnie lub pisemnie, jak i w sposób dorozumiany¹¹. Zlecenie definiowane jest jako „polecenie wykonania czegoś” lub „umowa, w której osoba lub instytucja

⁸ M. Budyn-Kulik, w: *Kodeks karny. Komentarz aktualizowany*, red. M. Mozgawa, LEX/el. 2024, art. 148(a), teza 2.

⁹ Na ten temat zob. K. Wiak, *Przyjęcie zlecenia zabójstwa*, „Biuletyn Stowarzyszenia Absolwentów i Przyjaciół Wydziału Prawa Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego” 2024, t. 19, nr 21, s. 343.

¹⁰ V. Konarska-Wrzosek, w: *Kodeks karny...*, red. M. Mozgawa, op. cit., s. 859; na marginesie zauważyć można, iż po stronie zlecającej w układzie osobowym występować może więcej niż jedna osoba.

¹¹ *Ibidem*.

zobowiązuje się do wykonania jakiejś pracy”¹². Przyjęcie owego zlecenia powinno być dobrowolne, a zatem pomiędzy zlecającym a przyjmującym zlecenie nie musi istnieć stosunek zależności¹³.

Co istotne, w każdym przypadku przyjęcie zlecenia musi być bezpośrednio skorelowane z korzyścią majątkową lub osobistą, zarówno udzieloną, jak i obiecaną. Jak się słusznie zaznacza, nie należy wykluczać sytuacji ich łącznego występowania¹⁴. Korzyść majątkową lub osobistą, zgodnie z definicją legalną wyrażoną w art. 115 § 4 k.k., rozumieć należy jako „korzyść zarówno dla siebie, jak i kogoś innego”. Korzyść majątkowa to każda korzyść mająca wymiar ekonomiczny, ma ona zaspokoić potrzeby o charakterze materialnym. Polegać może nie tylko na zwiększeniu aktywów, ale także zmniejszeniu pasywów, zmniejszeniu lub uniknięciu strat albo zniesieniu lub uniknięciu obciążeń majątkowych¹⁵. Pojęcie to pozwala na przyjęcie szerokiej definicji. Korzyść osobista oznacza natomiast te dobra, które nie mają charakteru majątkowego. Podkreśla się, iż może być to każde przysporzenie niemajątkowe, które wpływa za wzmożenie psychicznego lub fizycznego komfortu u przyjmującego daną korzyść¹⁶. Zgodzić należy się z tym, iż: „rozróżnienie między korzyścią majątkową a osobistą opiera się na kryterium charakteru zaspokojonej potrzeby. Jeżeli jakieś dobro zaspokaja przede wszystkim potrzebę niematerialną, to jest korzyścią osobistą”¹⁷. Obietnica korzyści oznaczać będzie zaledwie zapewnienie przez zlecającego, iż przyjmujący zlecenie uzyska pewną korzyść¹⁸. Wyraża ona w sobie uzasadnione przekonanie spełnienia obiecannej korzyści w perspektywie czasu. Każdorazowo zaistnieć musi zatem związek pomiędzy zleceniem a daną korzyścią, która powiązana być powinna w takiej sytuacji jedynie z owym zleceniem.

Przyjęcie zlecenia zabójstwa polegać może jedynie na działaniu i logicznym wydaje się wykluczenie w tym przypadku zaniechania sprawcy, który dla bytu przestępstwa winien „przyjąć zlecenie”. Nie można uznać, jakoby milczące przyjęcie zlecenia, dorozumiane w sposób klarowny dla zlecającego, miało świadczyć o zachowaniu sprawcy w formie zaniechania. Każde przyjęcie zlecenia ubarwione określoną korzyścią lub jej obietnicą oceniane może być jedynie jako działanie¹⁹.

¹² *Słownik języka polskiego PWN*, <https://sjp.pwn.pl/slownik/zlecenie.html> (dostęp: 2.03.2024); użycie w przepisie sformułowania „zlecenie” prowadzi do, jak się wydaje, mylnego postrzegania owego „zlecenia” z perspektywy cywilistycznej. Zaznaczyć należy, że istota stosunku prawnego, który uregulowany został w Kodeksie cywilnym, pozostaje odmienna od czynu zabronionego stypizowanego w art. 148 a § 1 k.k., na ten temat zob. R. Kokot, *Przestępstwo przyjęcia zlecenia...*, op. cit., s. 278–279.

¹³ M. Budyn-Kulik, w: *Kodeks karny...*, red. M. Mozgawa, op. cit., art. 148(a), teza 4; dodać jednak warto, że w wypadku istnienia takiego stosunku, gdy osoba zlecająca wykorzystywałaby uzależnienie od siebie osoby przyjmującej zlecenie, wówczas kwestia jej odpowiedzialności karnej ukształtowana byłaby w ten sposób, iż zlecający odpowiadać mógłby jako sprawca polecający.

¹⁴ R. Kokot, *Przestępstwo przyjęcia zlecenia...*, op. cit., s. 280–281.

¹⁵ T. Oczkowski, w: *Kodeks karny. Komentarz*, red. V. Konarska-Wrzošek, Warszawa 2023, art. 115, s. 681; zob. także postanowienie SN z 30.05.2017 r., II KK 156/17, LEX nr 2298294; wyrok SN z 16.01.2009 r., IV KK 269/08, OSNwSK 2009, nr 1, poz. 173.

¹⁶ R. Kokot, *Przestępstwo przyjęcia zlecenia...*, op. cit., s. 280.

¹⁷ Wyrok SA w Lublinie z 17.04.2007 r., II AKa 81/07, LEX nr 314605.

¹⁸ R. Kokot, *Przestępstwo przyjęcia zlecenia...*, op. cit., s. 280.

¹⁹ Tak słusznie ibidem, s. 273.

Przyjęcie zlecenia zabójstwa stanowi przykład przestępstwa abstrakcyjnego narażenia dobra prawnego na niebezpieczeństwo. Przestępstwo to nie musi bowiem prowadzić do bezpośredniego niebezpieczeństwa naruszenia dobra prawnego w postaci życia ludzkiego. Wskazany został jedynie sposób zachowania sprawcy. Nie jest przy tym wymagane ustalenie, że sprawca sprowadził jakiegokolwiek niebezpieczeństwo²⁰. W ramach dyskusji zwracano także uwagę na fakt, iż konstrukcja typów z abstrakcyjnego narażenia nie sięga na tyle odległe, aby uznać, że bezprawie wyrażać może się wyłącznie w nabyciu zamiaru naruszenia dobra prawnego chronionego konkretnym przepisem²¹.

Przechodząc do znamion odnoszących się do strony podmiotowej, jednoznacznie określić można, że jest to występki o charakterze umyślnym²². W doktrynie brak jednak zgody odnośnie to tego, czy w grę wchodzić może jedynie zamiar bezpośredni, czy także ewentualny. M. Budyn-Kulik wyklucza możliwość występowania u sprawcy zamiaru ewentualnego, gdyż: „w jego stosunku psychicznym do czynu nie ma miejsca na brak pewności co do tego, że podejmując określoną decyzję, popełnia przestępstwo, charakterystycznej dla zamiaru ewentualnego”²³. V. Konarska-Wrzosek zauważa, że możliwe jest również dopuszczenie się go z zamiarem quasiewentualnym, kiedy to sprawca ma zamiar bezpośredni jedynie względem przyjęcia zlecenia zabójstwa, a zamiar ewentualny – względem uzyskania określonej korzyści²⁴. R. Kokot stoi na stanowisku, zgodnie z którym sprawca może działać zarówno z zamiarem bezpośrednim, gdy „chce” przyjąć zlecenie zabójstwa, jak i ewentualnym, kiedy „godzi się” na jego przyjęcie i tym samym akceptuje warunki zaprezentowane przez zleceniodawcę. Stwierdza jednocześnie, że warstwa inicjacyjna ma w tym przypadku charakter dychotomiczny. Wyróżnić zatem można umyślność w zakresie pozbawienia człowieka życia, jak i umyślność względem przyjęcia korzyści lub jej obietnicy. W rezultacie dochodzić mogłoby do sytuacji dwojakiego rodzaju, przy czym w pierwszym przypadku sprawca przyjmowałby zlecenie zabójstwa i „chcieniem” obejmowałby korzyść lub jej obietnicę, natomiast „godziłby się” na zabicie człowieka, co stanowić miałyby warunek *sine qua non* dla uzyskania korzyści bądź jej obietnicy. Sytuacja druga zakładać miałyby,

²⁰ Ibidem, s. 284. Autor ten stawia w związku z tym tezę, zgodnie z którą umiejscowienie tego przepisu wydaje się zabiegiem niewłaściwym, a właściwszym byłoby ulokowanie go wśród przestępstw dotyczących narażenia na niebezpieczeństwo.

²¹ Na ten temat zob. J. Giezek, D. Gruszecka, K. Lipiński, *Opinia na temat ustawy z dnia 7 lipca 2022 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (druk senacki nr 762)*, Warszawa 2022, s. 72.

²² A. Błachnio, w: *Kodeks karny. Komentarz*, red. J. Majewski, Warszawa 2024, art. 148(a), s. 842; R. Kokot, *Komentarz do art. 148(a)*, w: *Kodeks karny. Komentarz*, red. R. Stefański, Warszawa 2025, Legalis, teza nr 8; K. Wiak, *Komentarz do art. 148(a)*, w: *Kodeks karny. Komentarz*, red. A. Grześkowiak, K. Wiak, Warszawa 2024, Legalis, Nb 8; M. Budyn-Kulik, w: *Kodeks karny...*, red. M. Mozgawa, op. cit., art. 148(a), teza 8.

²³ M. Budyn-Kulik, w: *Kodeks karny...*, red. M. Mozgawa, op. cit., art. 148(a), teza 8; zob. także *Kodeks karny. Część szczególna. Komentarz do artykułów 117–221*, t. I, red. M. Królikowski, R. Zawłocki, Warszawa 2023, Legalis, Nb 13; J. Karnat, w: *Kodeks karny. Art. 1–316. Komentarz*, red. B. Gadecki, Warszawa 2023, Legalis, Nb 4.

²⁴ V. Konarska-Wrzosek, w: *Kodeks karny. Komentarz*, red. A. Lach, J. Lachowski, T. Oczkowski, I. Zgoliński, A. Ziółkowska, V. Konarska Wrzosek, Warszawa 2023, art. 148(a), s. 858.

iż sprawca „chce” śmierci ofiary, a jednocześnie „godzi się” na uzyskanie pewnych korzyści lub ich obietnicy, jednakże stanowią one jedynie, jak określa to autor, „wartość dodaną”²⁵. Zgodzić należy się z tym, iż możliwe jest dychotomiczne ujęcie zamiaru w odniesieniu do przyjęcia zlecenia zabójstwa oraz uzyskania korzyści. Wydaje się jednak, że samemu przyjęciu zlecenia towarzyszyć może jedynie zamiar bezpośredni, natomiast zamiar ewentualny mógłby odnosić się do uzyskania przez sprawcę korzyści.

Podnosi się, że za uznaniem wyłączności zamiaru bezpośredniego przemawiać ma także fakt, iż przyjęcie zlecenia stanowi etap poprzedzający przygotowanie do zabójstwa, które wymaga od sprawcy działania z zamiarem bezpośrednim, a dokładnie z zamiarem bezpośrednim o szczególnym zabarwieniu²⁶. Przesądzać miałyby to o tym, że dla sprawcy przyjęcia zlecenia zabójstwa wymagany jest jednakże zamiar²⁷. Wydawać mogłoby się także, że na kanwie art. 148a § 1 k.k. rozważać można występowanie zamiaru o szczególnym zabarwieniu. Mimo iż nie zostało wysłowione, jakoby sprawca działał w konkretnym celu, tak konieczność występowania pomiędzy osobą zlecającą a osobą przyjmującą zlecenie zabójstwa spoiwa w postaci korzyści bądź jej obietnicy świadczyć mogłaby względnie o występowaniu po stronie potencjalnego sprawcy pewnej celowości²⁸. Jak się jednak wydaje, w tym przypadku nie wyodrębniono żadnego znamienia wskazującego określony cel działania sprawcy, w przeciwieństwie do przygotowania do zabójstwa²⁹. Dodać można, że jak słusznie wskazuje R. Kokot, w ramach regulacji dotyczącej przyjęcia zlecenia spotykamy się z przypadkiem „zamiaru podjęcia zamiaru” popełnienia zbrodni zabójstwa, który to samodzielnie realizuje znamiona przestępstwa, gdy stymulowany jest korzyścią lub jej obietnicą³⁰.

USTAWOWA KLAUZULA NIEKARALNOŚCI

W art. 148a § 2 k.k. wprowadzona została ustawowa klauzula niekaralności – zgodnie z nią nie podlega karze sprawca, który przyjął zlecenie zabójstwa człowieka, lecz przed wszczęciem postępowania karnego ujawnił wobec organu powołanego do ścigania przestępstw osobę lub osoby zlecające zabójstwo oraz istotne okoliczności popełnianego czynu. Przepis art. 148a § 2 k.k., na wzór innych regulacji przewidujących instytucję czynnego żalu, motywowany był względami kryminalnopolitycznymi³¹. W uzasadnieniu wskazano, że klauzula wprowadzona zostaje, zważywszy na charakter czynu polegającego na rozciągnięciu w czasie zagrożenia dla dobra

²⁵ R. Kokot, *Przestępstwo przyjęcia zlecenia...*, op. cit., s. 281.

²⁶ K. Kwiecień, *Przestępstwo przyjęcia zlecenia...*, op. cit., s. 69.

²⁷ J. Karnat, *Komentarz do art. 148a*, w: *Kodeks karny. Art. 1–316. Komentarz*, red. B. Gadecki, Warszawa 2023, Nb 4.

²⁸ Na ten temat zob. K. Kwiecień, *Przestępstwo przyjęcia zlecenia...*, op. cit., s. 69.

²⁹ A. Barczak-Oplustil, M. Małecki, S. Tarapata, M. Iwański, *Populistyczna nowelizacja prawa karnego. Ustawa z dnia 7.07.2022 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (druk senacki nr 762)*, Kraków 2022, s. 30–31.

³⁰ R. Kokot, *Przestępstwo przyjęcia zlecenia...*, op. cit., s. 281.

³¹ *Ibidem*, s. 289.

prawnego, a także celem skłonienia sprawcy do niepodjęcia czynności zbliżających go do dokonania uprzednio zleconego zabójstwa³².

Wprowadzona regulacja nie wymaga przy tym, aby podobnie jak w przypadku czynnego żalu wyrażonego w art. 17 § 1 k.k., sprawca działał dobrowolnie przy podejmowaniu decyzji o rezygnacji z podjętego uprzednio zamiaru. Podkreślono, że: „ma to na celu zmotywowanie sprawcy do odstąpienia od realizacji zamiaru zabójstwa, abstrahując od wpływu okoliczności, które go do tego skłonia, gdyż ze względu na wagę dobra prawnego ważniejsze jest zapobieżenie jego naruszeniu”³³. W konsekwencji nawet niedobrowolne działanie osoby, która przyjęła zlecenie zabójstwa, nie pozbawia jej możliwości skorzystania z dobrodziejstwa klauzuli niekaralności wyrażonej w art. 148a § 2 k.k. Zważywszy na uwypukloną przez Projektodawców długotrwałość działania sprawcy i związane z tym rozciągnięte w czasie zagrożenie dla dobra prawnego, zastanowić należy się, czy zasadnym jest uprzywilejowanie sprawcy, którego nie będzie dotyczyć wymóg dobrowolności przy odstąpieniu. Można jednak stwierdzić, że wspomniane mniej restryktywne warunki czynnego żalu równoważą: wyrażony w klauzuli wymóg ujawnienia tożsamości osoby zlecającej oraz inne istotne okoliczności przestępstwa. Wskazano, iż:

przepis art. 17 k.k. odnosi się do wszystkich przestępstw, również do tych o niskim stopniu społecznej szkodliwości, i dlatego nie przewiduje ww. warunków, a projektowany art. 148a § 2 k.k. odnosi się wyłącznie do umyślnego przestępstwa przeciwko najcenniejszemu dobru osobistemu (życiu), a więc konieczne jest uniemożliwienie jego naruszenia przez zlecenie zabójstwa innej osobie, czemu służyć ma ujawnienie osoby zlecającego oraz innych istotnych okoliczności popełnienia przestępstwa³⁴.

RATIO LEGIS TYPIZACJI PRZYJĘCIA ZLECENIA ZABÓJSTWA

Poddanie penalizacji przyjęcia zlecenia zabójstwa stanowić miało istotne wzmocnienie ochrony życia ludzkiego. W uzasadnieniu noweli z 7 lipca 2022 r. wskazano, że brak kryminalizacji przyjęcia zlecenia zabójstwa uznać należy za lukę prawną, zwłaszcza przy uwzględnieniu wysokiego stopnia społecznej szkodliwości³⁵. Projektodawcy zaznaczyli też, iż: „propozycja kryminalizacji tego zachowania stanowi uzupełnienie karalności przygotowania do zabójstwa, podobna szkodliwość społeczna przyjęcia zlecenia zabójstwa uzasadnia zaś koncepcję analogicznego ustawowego zagrożenia karą tego czynu od 2 do 15 lat pozbawienia wolności”³⁶. Poddanie penalizacji przyjęcia zlecenia stanowiło bowiem jeden z przykładów tendencji w zakresie wzmocnienia ochrony życia ludzkiego.

³² Uzasadnienie Projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw z dnia 22 lutego 2022 r., s. 60.

³³ Ibidem, s. 60–61.

³⁴ Ibidem.

³⁵ Ibidem, s. 58.

³⁶ Ibidem; uwagę zwrócić przy tym można na sankcję, która zarówno w przypadku przygotowania do zabójstwa, jak i przyjęcia zlecenia zabójstwa ukształtowana została identycznie. Zważywszy na fakt, iż przyjęcie zlecenia stanowi etap poprzedzający przygotowanie, sankcja, jak się wydaje, powinna być w tym przypadku łagodniejsza.

Wskazano także, że: „szkodliwość społeczna tego czynu nie opiera się na podjęciu decyzji woli o zabójstwie, lecz na pewnym porozumieniu z inną osobą w tym zakresie”³⁷. Porozumienie to jednoznacznie oddzielone ma być od przygotowania, bowiem zlecający nie ma przy tym zamiaru dokonać zabójstwa w formie współsprawstwa. Przedmiotowe „porozumienie” musi zatem być wyraźnie oddzielone od porozumienia zawieranego na kanwie art. 16 § 1 k.k. W ramach uzasadnienia wskazano też konieczność ujęcia w katalogu czynów zabronionych przyjęcia zlecenia, z uwagi na fakt „wprowadzenia karalności wejścia w porozumienie w celu popełnienia przestępstwa”. Nowy typ czynu zabronionego stanowić ma zatem jedynie dopełnienie prawnokarnej ochrony życia, co skorelowane jest z wprowadzeniem karalności przygotowania do zabójstwa³⁸. Potrzeba wzmocnienia ochrony życia jest w tym przypadku niezwykle wątpliwa, po pierwsze, z uwagi na jakże odległe zagrożenie, a po drugie, na penalizację jedynie odpłatnego przyjęcia zlecenia, pominawszy przypadki nieodpłatne.

Wprowadzenie kryminalizacji przyjęcia zlecenia zabójstwa stanowić miało zapobieżenie potencjalnemu niebezpieczeństwu naruszenia dobra w postaci życia ludzkiego. Jak się jednak wydaje, ingerencja ustawodawcy jest w tym przypadku niezmiernie odległa od rzeczywistego zagrożenia, które na tym etapie stanowi jedynie zagrożenie abstrakcyjne. Słusznie podnosi się, iż stanowi to naruszenie zasady proporcjonalności, zgodnie z którą konieczne jest każdorazowe wykazanie potrzeby kryminalizacji w danym zakresie (art. 31 ust. 3 Konstytucji RP)³⁹.

W tym miejscu warto poczynić refleksję na temat zasadności kryminalizacji przyjęcia zlecenia zabójstwa. J. Kulesza zauważa, iż: „nie jest dopuszczalne kryminalizowanie takich zachowań, które wykazują pewien związek z zachowaniem w wysokim stopniu społecznie niebezpiecznym, lecz ich związek z potencjalnym naruszeniem bądź narażeniem dobra na niebezpieczeństwo jawi się jako zbyt odległy”⁴⁰. W świetle tego jednoznacznie można przesądzić, iż wprowadzanie kryminalizacji przyjęcia zlecenia zabójstwa wydaje się na takim etapie nader przedwcześnie. Zgodzić należy się także z poglądem wyrażonym przez M. Małeckiego, zgodnie z którym: „wysunięcie prawnokarnej reakcji na przedpolu ochrony dobra prawnego wiąże się z różnymi niebezpieczeństwami w perspektywie zasad funkcjonowania praworządnego państwa prawnego”⁴¹.

RELACJA POMIĘDZY PRZYJĘCIEM ZLECENIA A PRZYGOTOWANIEM DO ZABÓJSTWA

Przyjęcie zlecenia zabójstwa, jako nowy typ przestępstwa stanowiącego podstawę do ochrony życia na odległym przedpolu, stwarzać ma podwaliny pod ochronę życia ludzkiego zanim podjęte zostaną działania rzeczywiście mu zagrażające. Sposób, w jaki ukształtowane zostało przyjęcie zlecenia zabójstwa, wskazuje, że nie spełnia

³⁷ Ibidem, s. 59.

³⁸ Uzasadnienie..., op. cit., s. 59.

³⁹ K. Wiak, *Przyjęcie zlecenia zabójstwa*, op. cit., s. 341.

⁴⁰ J. Kulesza, *Zarys teorii kryminalizacji*, „Prokuratura i Prawo” 2014, nr 11–12, s. 105.

⁴¹ M. Małecki, *Przygotowanie do przestępstwa. Analiza dogmatyczna*, Warszawa 2016, s. 16–17, cyt. za: D. Bek, *Karalność przygotowania do zabójstwa*, „Krytyka Prawa” 2020, t. 12, nr 4, s. 36.

ono warunków możliwych do zakwalifikowania tego zachowania jako czynności przygotowawczych w postaci wejścia w porozumienie celem wspólnego popełnienia przestępstwa⁴². Ustawodawca jednoznacznie przesądził, iż: „przyjęcie zlecenia zabójstwa nie mieści się w prawnych ramach przygotowania do popełnienia zabójstwa, gdyż nie jest to porozumienie w celu popełnienia czynu zabronionego w rozumieniu art. 16 § 1 k.k. (porozumienie nie zakłada bowiem, że zlecający będzie sprawcą bezpośrednim)”⁴³. Zauważalne jest zatem jednoznaczne odróżnienie przyjęcia zlecenia zabójstwa od przygotowania do jego dokonania. Świadczyć ma o tym także jeden z wspomnianych uprzednio celów wprowadzania kryminalizacji płatnego przyjęcia zlecenia, a mianowicie uzupełnienie kryminalizacji przygotowania do zabójstwa.

Jak można spostrzec, ustawodawca wykreował w ramach przyjętego pochodzenia przestępstwa etap poprzedzający przygotowanie, który to wykraczać ma poza niepodlegającą penalizacji samą myśl, a jednocześnie nie może prowadzić do zachowań możliwych do zakwalifikowania ich jako przygotowania.

Zastanowić należy się jednak, czy przyjęte założenie w pełni pozwala na stwierdzenie, zgodnie z którym zlecenie zabójstwa nie będzie mieścić się w granicach przygotowania do niego. Uzasadnienie odnosi się zaledwie do formy przygotowania w postaci personalnej, pominawszy przy tym ogół czynności, które wkraczać mogą w fazę przygotowania. Zakres definicyjny przygotowania, wyrażony w art. 16 § 1 k.k., ograniczony został zaledwie do najbardziej typowych form przygotowawczych, co też pozwala na elastyczne spojrzenie na ową regulację⁴⁴. Uznać należy, że przyjęciu zlecenia zabójstwa towarzyszyć może omówienie przestępnego planu dokonania zabójstwa czy pozyskanie szczegółowych informacji o ofierze. Sprawca podejmować może czynności mające umożliwić mu bądź ułatwić dokonanie zamierzonego zabójstwa, przykładowo przyjąć korzyść majątkową, która umożliwi pokrycie części potencjalnych wydatków związanych z realizacją zlecenia. Jak się wydaje, czynności te zakwalifikować można już jako przygotowanie do zabójstwa.

Stanąc można na stanowisku, iż częstokroć przyjęciu zlecenia zabójstwa towarzyszyć będą czynności, które odpowiadać będą w swojej treści przygotowaniu, a tym samym zakwalifikować będzie je można jako przygotowanie do zabójstwa. W pewnych wypadkach nie będzie jednak możliwe, iż zachowanie przyjmującego zlecenie wypełnia znamiona przygotowania stypizowanego w art. 148 § 5 k.k. Nie ulega wątpliwości, że przyjęcie zlecenia może nastąpić w sposób milczący, a wówczas, przy jednoczesnym braku jakichkolwiek czynności mających stworzyć warunki do przedsięwzięcia czynu zmierzającego bezpośrednio do jego dokonania, sprawca nie wkroczy w fazę karalnego przygotowania do zabójstwa i poprzestanie zaledwie na biernej akceptacji uzyskanej propozycji. Założenie to stwarza jednakże kolejny, zasadniczy problem i poważny zarzut względem obowiązującego już w polskim prawie płatnego podjęcia się zlecenia zabójstwa. Rozważyć trzeba, czy milcząca akceptacja zlecenia nie będzie stanowić zaledwie nieuzewnętrznionego zamiaru, a w rezultacie czy jego kryminalizacja nie narusza zasady *cogitationis poenam nemo patitur*⁴⁵.

⁴² V. Konarska-Wrzosek, w: *Kodeks karny...*, red. M. Mozgawa, op. cit., s. 858.

⁴³ Uzasadnienie..., op. cit., s. 58–59.

⁴⁴ Zob. D. Bek, *Karalność przygotowania...*, op. cit., s. 44.

⁴⁵ Na ten temat zob. ibidem, s. 44–45; Krakowski Instytut Prawa Karnego, *Opinia do uchwały Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 24 maja 2019 r. w sprawie ustawy o zmianie ustawy – Kodeks*

Granica pomiędzy nowym typem czynu zabronionego w postaci przyjęcia zlecenia a przygotowaniem do zabójstwa okazuje się trudna do uchwycenia. Wyobrazić można sobie bowiem wiele zachowań, które wkraczać będą już w ramy przygotowania, *a contrario*, niekiedy zachowania przyjmującego zlecenie nie będą odpowiadać przygotowaniu w rozumieniu art. 16 § 1 k.k. Wówczas jednak zmierzyć należy się z problemem pociągania osoby do odpowiedzialności za samą podjętą przez nią myśl⁴⁶.

Rozdzielić należy zatem dwie sytuacje: w pierwszej osoba przyjmująca zlecenia podejmie się jednocześnie jakichś czynności, które stanowić będą już przygotowanie do zabójstwa (art. 148 § 5 k.k.); w drugiej w ramach przyjęcia zlecenia osoba wyrazi zgodę, jednakże nie będzie temu towarzyszyć żadna aktywność po jego stronie, nic, co zbliżałoby go do realnego urzeczywistnienia owego zamiaru⁴⁷. Zaznaczyć można, że akceptacja zlecenia w wypadku, gdy podjęte zostanie w późniejszym czasie przygotowanie do zabójstwa, stanowić będzie pozorny zbieg przestępstw. Wejście bowiem w następną, uzewnętrzną już fazę, realizować będzie kolejną postać przestępstwa. Przyjęcie zlecenia zabójstwa będzie zatem stanowić czyn współukarany uprzedni, a podjęte przez osobę czynności przygotowawcze pochłona znamiona przestępstwa z art. 148a § 1 k.k.⁴⁸ W takiej sytuacji wydaje się, iż kryminalizacji podlega zachowanie stanowiące potencjalne narażenie na niebezpieczeństwo, które jawi się jako nader odległe.

OCENA REGULACJI DOTYCZĄCEJ PRZYJĘCIA ZLECENIA ZABÓJSTWA

Analiza ustawowych znamion prowadzi do wniosku, iż przedmiot ochrony w przypadku przyjęcia zlecenia ma charakter względny. Odpowiedzialności karnej podlegać będzie jedynie osoba, która przyjęła zlecenie w zamian za korzyść majątkową lub osobistą czy też obietnicę korzyści o takim charakterze. Poza zakresem wartościowania karnoprawnego pozostawiono przypadki, w których potencjalny sprawca przyjmuje uzyskaną propozycję zabójstwa, jednak pozbawione to jest ewentualnej korzyści lub jej obietnicy. Stanowi to istotny argument, gdy ocenia się zasadność funkcjonowania tego typu przestępstwa w polskim porządku prawnym, zwłaszcza spoglądając na eksponowaną przez ustawodawcę potrzebę ochrony najcenniejszego dobra w postaci życia człowieka już na odległym przedpolu. Jakkolwiek zaakceptować można fakt, iż przeważnie zachowaniu takiemu towarzyszyć będzie element zapłaty, tak nie jest właściwym dwoiste ujmowanie sytuacji, w której w każdym przypadku dochodzić może do zagrożenia tego samego dobra. Nie wydaje się

karny oraz niektórych innych ustaw, uchwalonej przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej na 81. posiedzeniu w dniu 16 maja 2019 r., Kraków 9.06.2019, teza 36, s. 61–62.

⁴⁶ Krakowski Instytut Prawa Karnego, *Opinia do uchwały Senatu Rzeczypospolitej Polskiej...*, op. cit., teza 36, s. 61–62; Na ten temat zob. także D. Bek, *Karalność przygotowania...*, op. cit., s. 44–45.

⁴⁷ Zob. Krakowski Instytut Prawa Karnego, *Ekspertyza, Populistyczna nowelizacja prawa karnego. Ustawa z dnia 7.07.2022 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (druk senacki nr 762)*, Kraków, 19.07.2022 r., s. 28–31.

⁴⁸ Zob. R. Kokot, *Przestępstwo przyjęcia zlecenia...*, op. cit., s. 287; R. Kokot, w: *Kodeks karny. Komentarz*, red. R.A. Stefański, Warszawa 2025, art. 148a.

zatem przekonująca wyrażona przez projektodawcę idea wzmocnienia ochrony życia. Zaznaczyć też należy, że w tym przypadku również umiejscowienie przyjęcia zlecenia wśród przestępstw przeciwko życiu i zdrowiu wzbudza konsternację.

Odnieść należy się do zasadniczego zarzutu, a mianowicie możliwości potencjalnego naruszenia zakazu karania za myśli⁴⁹. Wielu autorów, sygnalizując swoje obawy w aspekcie omawianego typu czynu zabronionego, zaznaczało, że przepis ten penalizuje występującą u sprawcy myśl, sam zamiar popełnienia zabójstwa⁵⁰. Pamiętać należy, że nie stanowi czynu sama myśl człowieka w formie nieuzewnętrznionej⁵¹. W uzasadnieniu do nowelizacji wskazano, że:

wprowadzenia kryminalizacji przyjęcia zlecenia zabójstwa nie można utożsamiać z karalnością za zamiar zabójstwa, której projekt nie przewiduje. Przyjęcie zlecenia zabójstwa stanowi zmianę w świecie zewnętrznym, sterowaną wolą człowieka, a więc spełnia przyjmowaną w prawie karnym definicję czynu. Owa zmiana polega na tym, że przyjmujący zlecenie informuje o tym zlecającego, manifestując gotowość jego dokonania, co stanowi warunek konieczny realizacji znamion tego przestępstwa⁵².

Trudno jednak wywnioskować istotę tego czynu z treści tak ukształtowanego przepisu. Spotkać można się zatem z sytuacją biernego przyjęcia zlecenia, gdzie sprawca nie uzewnętrznia wyraźnie swojej aprobaty dla złożonej oferty. Nie są przy tym określone warunki konieczne dla uznania zachowania sprawcy za przyjęcie zlecenia, a tym samym, co już podkreślono, stać się może to w sposób dorozumiany. Jeżeli zatem przyjmujący zlecenie nie przyjmie zlecenia zabójstwa w sposób jasny, a tym samym nie podejmie żadnych czynności, które zakwalifikować można by jako przygotowanie do zabójstwa, wówczas będzie ponosić odpowiedzialność karną za sam zamiar. Karalna w tym przypadku wydaje się sama gotowość realizacji zleconego zabójstwa, a dokładniej – podjęcie zamiaru jego popełnienia w zamian za określoną korzyść czy też jej obietnicę. W konsekwencji zasadnym wydaje się stwierdzenie, iż dochodzi do naruszenia zasady *cogitationis poenam nemo patitur*.

Rozdzielić należy zatem każdorazowo sytuację, w której sprawca w sposób wyraźny przyjmuje zlecenie zabójstwa, uzyskawszy jednocześnie korzyść lub jej obietnicę od takiej, w której osoba przyjmująca zlecenie robi to w sposób dorozumiany, nie uzewnętrzniając jednocześnie swojej gotowości względem realizacji zleconego zabójstwa. Słusznie zauważa się, iż przestępstwu temu towarzyszyć będą częstokroć negocjacje czy uzyskiwanie przez sprawcę konkretnych informacji na temat potencjalnej ofiary. Można zatem zgodzić się, iż jednoznaczne przyjęcie zlecenia, zazwyczaj połączone z dodatkowymi aktywnościami po stronie przyjmującego zlecenie, stanowić będzie czyn w rozumieniu prawa karnego, a zatem uzewnętrznione zachowanie sterowane wolą osoby. W takim jednak przypadku, uwzględnivszy ową dodatkową

⁴⁹ Zob. *Argumenty i rozumowania prawnicze w konstytucyjnym państwie prawa. Komentarz*, red. M. Florczak-Wątor, A. Grabowski, Kraków 2021, s. 1113–1119.

⁵⁰ W dyskusji zaczęto określać przyjęcie zlecenia zabójstwa mianem „myślóbrodni”, zob. J. Giezek, D. Gruszecka, K. Lipiński, *Opinia na temat ustawy...*, op. cit., s. 72–73.

⁵¹ J. Giezek, *Formy stadialne popełnienia czynu zabronionego w polskim prawie karnym*, „Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska” 2013, vol. 60, nr 2, s. 42.

⁵² Uzasadnienie..., op. cit., s. 59.

aktywność w zakresie uzyskania informacji, przedstawienia planu działania czy też uzyskania zapłaty na pokrycie koniecznych kosztów, zachowanie takie zakwalifikować można już jako przygotowanie do zabójstwa, stypizowane w art. 148 § 5 k.k. Możliwe wydaje się wyjątkowo samo przyjęcie zlecenia w sposób uzewnętrzniony, klarowny w przekazie dla zlecającego zabójstwo. Wreszcie, odwołując się do milczącego przyjęcia zlecenia, które w żaden sposób nie zostaje zakomunikowane, zgodzić należy się, że w takim przypadku wprowadzona zostaje odpowiedzialność za powziętą myśl.

Zważywszy na fakt, iż w większości przypadków przyjęciu zlecenia towarzyszyć będą czynności, które zakresowo odpowiadać będą przygotowaniu, przepis ten wydaje się o tyle zbędny, o ile penalizacją objęto także przygotowanie do zabójstwa.

Zauważa się również, że w wypadku zrealizowania znamion przyjęcia zlecenia będziemy mieli do czynienia z dokonaniem owego przestępstwa rodzajowego, a tym samym rodzi to pytanie o jeszcze dalej posuniętą ingerencję prawnokarną, bowiem w ramach systemu form stadialnych możemy przyjąć także odpowiedzialność za usiłowanie przyjęcia zlecenia zabójstwa. Zastanowić należy się wówczas, kiedy miałyby dojść do odpowiedzialności za usiłowanie⁵³. W takim przypadku odpowiedzialności podlegałaby osoba w zamiarze przyjęcia zlecenia swoim zachowaniem bezpośrednio zmierzająca do jego dokonania, które to zlecenie ostatecznie nie następuje. Za usiłowanie uznać można by wszelkie czynności poprzedzające akceptację zlecenia, skupiające się na wzajemnych negocjacjach dotyczących konkretnych warunków, w tym m.in. oferowanej bądź oczekiwanej korzyści majątkowej lub osobistej czy też ich obietnicy. Problematyczne jest jednak wskazanie momentu początkowego. Dokonanie bowiem nastąpiłoby w chwili katagorycznego przystania na ofertę. Z usiłowaniem spotkamy się w każdym przypadku, kiedy zlecający i wytypowany sprawca, zanim jeszcze przystanie on na przyjęcie zlecenia, prowadzić będą rozmowy. Jak się wydaje, nie jest przy tym wymagane, by ostatecznie doszło pomiędzy stronami do konsensusu. W sytuacji bowiem, gdy zleceniobiorca odmówi podjęcia się zlecenia z uwagi na niesatysfakcjonujące go wynagrodzenie, usiłowanie przyjęcia zlecenia zabójstwa zaistnieje. Wszelkiego rodzaju negocjacje, prowadzone zanim przyjęta zostanie śmiertelna oferta, stanowić będą etap bezpośrednio go poprzedzający. Przyznać należy też, że usiłowanie zaistnieje, gdy „płatny zabójca”, pozyskawszy informację o tym, iż dana osoba gotowa jest zlecić zabójstwo, zasygnalizuje swoją gotowość odnośnie do przyjęcia oferty⁵⁴.

PODSUMOWANIE

Zasadność kryminalizacji przyjęcia zlecenia zabójstwa jawi się jako wątpliwa z kilku powodów. Stwierdzić można, że w ramach art. 148a § 1 k.k. karalności podlega zakomunikowanie gotowości realizacji zabójstwa, a zatem samo postanowienie pozbawienia życia człowieka w zamian za udzieloną mu korzyść majątkową lub

⁵³ Na ten temat zob. K. Wiak, *Przyjęcie zlecenia zabójstwa*, op. cit., s. 340–341; R. Kokot, *Przestępstwo przyjęcia zlecenia...*, op. cit., s. 285–286; J. Giezek, D. Gruszecka, K. Lipiński, *Opinia na temat ustawy...*, op. cit., s. 73.

⁵⁴ Tak słusznie R. Kokot, *Przestępstwo przyjęcia zlecenia...*, op. cit., s. 286.

osobistą czy też obietnicę jej otrzymania. W rezultacie mamy do czynienia zaledwie z zamiarem popełnienia zabójstwa⁵⁵.

Stanowi on w rzeczywistości etap poprzedzający przygotowanie, które zgodnie z zamysłem ma je uzupełniać, zapewniając pełną karnoprawną ochronę dobra w postaci życia człowieka. Jak się wydaje, poprzez wprowadzenie nowego typu czynu zabronionego, polegającego w tym przypadku na przyjęciu zlecenia, wyodrębniono nowy etap w pochodzie przestępstwa poprzedzającego przygotowanie etapu przedprzygotowawczego.

Niejasnym jest obejmowanie zakazem wyłącznie zleceń, którym towarzyszyć będzie element odpłatności lub ekwiwalentności, prowadzi to bowiem do paradoksalnej sytuacji, w której, gdy sprawca nie otrzymuje gratyfikacji czy chociażby jej obietnicy, wówczas jego zachowanie nie powoduje realizacji znamion czynu zabronionego stypizowanego w art. 148a § 1 k.k. Jakkolwiek przypuszczać można, iż przyjęcie takowego zlecenia motywowane jest zazwyczaj pewnego rodzaju korzyścią, tak nie wydaje się, aby dobro prawne w postaci życia ludzkiego podlegało na takim etapie dyferencjacji. Pozostaje to kłopotliwe zarówno w odniesieniu do ustalania przedmiotu ochrony, który podlega w tym przypadku wartościowaniu, jak i podczas ustalania zamiaru sprawcy, który zasadniczo nie ma działać w celu osiągnięcia korzyści majątkowej lub osobistej, jednakże element ten musi znajdować odzwierciedlenie w jego psychice, bowiem w wypadku nieodpłatnego przyjęcia zlecenia nie będzie on ponosił odpowiedzialności karnej.

Nielatwym wydaje się jednoznaczne wskazanie głównego przedmiotu ochrony, który z uwagi na wspomnianą powyżej sytuację, zakładającą, iż potencjalna ofiara nie urodziła się jeszcze, zmusza do stwierdzenia, że za przedmiot ochrony uznać należałoby pierwszoplanowo porządek publiczny. Przemawiać może za tym także fakt, iż zagrożenie dla życia ludzkiego w przypadku przyjęcia zlecenia zabójstwa w rzeczywistości jest nazbyt odległe.

Wprowadzenie omawianej regulacji stanowić miało uzupełnienie luki, jednakże nie wydaje się, by osiągnięto ten cel, a także aby istniała realna potrzeba kryminalizowania zachowań na etapie dalece poprzedzającym ingerencję w dobro prawne w postaci życia ludzkiego. Tym samym stwierdzić należy, że analiza przedstawionych aspektów pozwala przesądzić o powinności porzucenia idei penalizowania przyjęcia zlecenia zabójstwa w polskim porządku prawnym.

BIBLIOGRAFIA

- Barczak-Oplustil A., Małecki M., Tarapata S., Iwański M., *Populistyczna nowelizacja prawa karnego. Ustawa z dnia 7.07.2022 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (druk senacki nr 762)*, Kraków 2022.
- Bek D., *Karalność przygotowania do zabójstwa*, „Krytyka Prawa” 2020, t. 12, nr 4.
- Błachnio A., w: *Kodeks karny. Komentarz*, red. J. Majewski, Warszawa 2024, art. 148(a).

⁵⁵ Zob. *ibidem*, s. 277; A. Tomczyk, *Kierunki zmian Kodeksu karnego na tle 25 lat jego obowiązywania*, „Studia Prawnoustrojowe” 2024, nr 64, s. 312.

- Budyn-Kulik M., w: *Kodeks karny. Komentarz aktualizowany*, red. M. Mozgawa, LEX/el. 2023, art. 148a.
- Florczak-Wątor M., Grabowski A., *Argumenty i rozumowania prawnicze w konstytucyjnym państwie prawa* Komentarz, Kraków 2021.
- Giezek J., *Formy stadialne popełnienia czynu zabronionego w polskim prawie karnym*, „Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska” 2013, vol. 60, nr 2.
- Giezek J., Gruszecka D., Lipiński K., *Opinia na temat ustawy z dnia 7 lipca 2022 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (druk senacki nr 762)*, Warszawa 2022.
- Karnat J., *Komentarz do art. 148a*, w: *Kodeks karny. Art. 1–316. Komentarz*, red. B. Gadecki, Warszawa 2023.
- Kodeks karny. Część szczególna. Komentarz do artykułów 117–221*, t. I, red. M. Królikowski, R. Zawłocki, Warszawa 2023.
- Kokot R., *Komentarz do art. 148(a)*, w: *Kodeks karny. Komentarz*, red. R.A. Stefański, Warszawa 2025.
- Kokot R., *Przestępstwo przyjęcia zlecenia zabójstwa (art. 148 a § 1 K.K.) w ujęciu nowelizacji Kodeksu Karnego z 13 czerwca 2019 r.*, „Przegląd Prawa i Administracji” 2020, R. CXXII.
- Konarska-Wrzošek V., w: *Kodeks karny. Komentarz*, red. A. Lach, J. Lachowski, T. Oczkowski, I. Zgoliński, A. Ziółkowska, V. Konarska-Wrzošek, Warszawa 2023.
- Krakowski Instytut Prawa Karnego, *Opinia do uchwały Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 24 maja 2019 r. w sprawie ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw, uchwalonej przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej na 81. posiedzeniu w dniu 16 maja 2019 r.*, Kraków 9.06.2019.
- Kulesza J., *Zarys teorii kryminalizacji*, „Prokuratura i Prawo” 2014, nr 11–12.
- Kwiecień K., *Przestępstwo przyjęcia zlecenia zabójstwa (art. 148a § 1 k.k.) – „myślzbrodnia” czy wypełnienie luki prawnej?*, „Kwartalnik Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury” 2024, z. 4.
- Małecki M., *Przygotowanie do przestępstwa. Analiza dogmatyczna*, Warszawa 2016.
- Oczkowski T., w: *Kodeks karny. Komentarz*, red. V. Konarska-Wrzošek, Warszawa 2023.
- Projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw z dnia 25 stycznia 2019 r.
- Tomczyk A., *Kierunki zmian Kodeksu karnego na tle 25 lat jego obowiązywania*, „Studia Prawno-ustrojowe” 2024, nr 64.
- Uzasadnienie Projektu nowelizacji kodeksu karnego w wersji z 23 listopada 2006 roku, druk sejmowy nr 1756.
- Uzasadnienie Projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw z dnia 22 lutego 2022 r.
- Wiak K., w: *Kodeks karny. Komentarz*, red. A. Grześkowiak, K. Wiak, Legalis 2024.
- Wiak K., *Przyjęcie zlecenia zabójstwa*, „Biuletyn Stowarzyszenia Absolwentów i Przyjaciół Wydziału Prawa Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego” 2024, t. 19, nr 21.

Cytuj jako:

Jarocka M., *Odpowiedzialność karna za przyjęcie zlecenia zabójstwa*, „Ius Novum” 2026, nr 2(20), s. 15–29. DOI: 10.26399/iusnovum.v20.2.2026.14/m.jarocka